

”**essay**, (eng., af fr. *essai* ”prøve”, lat. *Exagium*) litterært prosastykke af ræsonnerende, beskrivende eller fortællende art - ikke fiktion og ikke en institutionel tilkendegivelse” (*Den Store Danske Encyklopædi*. (1996). Bd. 6, s. 35.)

”**essay** (af fr., egl.: forsøg): 1. beskeden titel på videnskabeligt, især filosofisk, arbejde (...) 2. afhandling (gerne kortere og på prosa) hvori det subjektive præg og den kunstneriske udformning er væsentligere end den saglige værdi af emnebehandlingen” (*Gyldendals litteraturlleksikon*. (1974). Red. Henning Harmer, Thomas Jørgensen. Nordisk forlag. Bd. 1, s. 250.)

”**essay** (engelsk, af fransk *essai* = forsøg), en kortere, ræsonnerende prosafremstilling, der kan omhandle alle former for emner, som behandles personligt, og som ofte har en humoristisk tone. Essayet er en fiktiv og meget fleksibel litterære genre, der undertiden benytter skønlitteraturens virkemidler.” (*Gads litteratur leksikon*. (1999). Red. Henrik Rasmussen ... [et al.]. Gads forlag. s. 97.

”**essay** –et, -s [’æsei, ’æsæ] (eng., af fr. *essai*, lat. *ex’agium* afvejning, undersøgelse) kortere almenfattelig og bevidst subjektivt præget, uforpligtende prosastykke der i fri kunstnerisk form og uden forsøg på fuldstændighed belyser og reflekterer over et emne, især fra kunst, litteratur og videnskab, ofte med intimt præg”. (Brüel, Sven; Nielsen, Niels Åge. (1987). *Gyldendals fremmedordbog*. 10. udgave, 3. oplag. Gyldendal. s.161.).

”**essay**... **1.** = kortere fremstilling af et emne skrevet i personlig og letforståelig form”. (*Politikens Retskrivnings og betydningsordbog*. (2000). Red. Malene Grue ... [et al.]. 2. udgave. Bogklubben 12 bøger. s. 177.).

”**essay**... kortere afhandling i populærform – [gennem eng. fra fransk *essai* egl. ”forsøg”, af la *exagium* afvejning, undersøgelse”. (*Politikens Nudansk Ordbog*. (1990). Red. Christian Becker-Christensen og Peter Widell. 14. udgave, 3. oplag. Politikens Forlag. s. 304.)

”**essay** [Zæsæj] subst. -et, -s (el. *essay*), -ene

1. en kort skriftlig og personlig fremstilling af et emne, ofte af en litterær, filosofisk, æstetisk el. historisk art - essaysamling
ess+ay - engelsk *essay* - fransk *essai* egl. 'forsøg' - latin *exagium* 'afvejning, undersøgelse' ” (*Politikens Nudansk Ordbog med etymologi*. (2001). [CD-ROM]. Red. Christian Becker-Christensen. 2. udgave, 1. oplag. Politikens Forlag.)

En umiddelbar genretypisk model efter Borup Jensens afgrænsninger.

Emne/Tema:	Emnet kan være et hvilket som helst, emnevalget udspringer af en omfattende nysgerrighed og livsappetit. Emnet er dels genstand for det skrivende (fortællende, ræsonnerende) jeks selvspejling, dels anledning til jegets egen tankemæssige og sproglige udfoldelse. Emnet udgør tillige den konkrete omstændighed ved jegets selvudfoldelse; selvudfoldelsen er identisk med jegets, essayistens livsfilosofiske overvejelser.
Stilbevidsthed:	Metarefleksion (over essayets tilblivelse og tekstens status). Essayet udtrykker dobbelthed af selvbevidst markering og prøvende, tøvende, spørgende adfærd. Der er tale om et autobiografisk anlæg: essayistens nærvær med krop og sind; essayet som jegets igangværende skrive- og tankeproces, hvori der indgår selvrefleksion og tematisk forpligtelse.
Handlingsforløb:	Handlingen er givet med såvel ydre som indre omstændigheder. Kan være alt, men altid reduceret i forhold til tekstens omfang, og veksler i dissociative spring og munder ud i en opklarende pointe.
Omfang:	En afrundet, ikke- fiktiv kunstprosatext af et så begrænset omfang, at den uden videre besvær kan tilegnes i et stræk
Personpræg og holdning:	Vilje til demonstrativ, sokratiske selvudslettende beskedenhed og fingereret troskyldighed, men samtidig vilje til åbenhed, frimodighed, fordomsfrihed, og til etablering af et åndeligt frirum
Sprogbrug:	Højtudviklet æstetisk bevidsthed, med lyst og vilje til eksperimenteren, til dyrkelse af det raffinerede ordspil og den verbale leg. Vekslen mellem objektiverende og subjektivt sprog alt efter genrens hovedtypiske tradition.
Genretilhørsforhold:	Vidt forgrenet - fra antikkens litterære former over 1700-tallets tidsskriftspubliceringer og politiske skrivelser, til nutidens kulturlitterære publikationer og almindelige litteratur.
Hensigt og målgruppe:	En fortrolig, tilsyneladende impulsiv læserhenvendelse til samfundets borgere, med den hensigt, at gå i dialog med læseren. Målgruppen varierer ligeledes i forhold til genrens to traditionsspor, men vedrører principielt alle.

Skematisk fremstilling af genrebestemmende træk ved essayet, anskuet som kulturlitteratur:

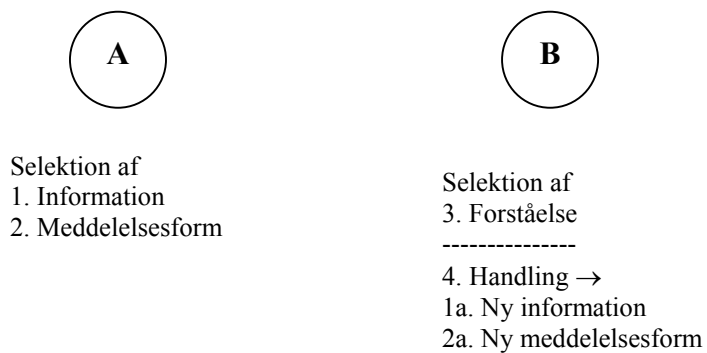
Essayet	Genrebestemmende træk:
1)-funktionstilknytning	Kulturlitteratur henvender sig til den alment-kulturelle <i>offentlighed</i> - med sit tværfaglige, grænseoverskridende og debatterende træk. Det åbner således op for diskussion af virkeligheden, oplevelsen og den reflekterende erfaring heraf.
2)-sprogbrug	Anvender ikke neutralt sprog, som den klassiske afhandling, men derimod: <ul style="list-style-type: none"> • Fiktive træk • Litterære virkemidler • Retorisk greb
3)-fremstillingsmåde	Er ikke bundet til en bestemt fremstillingsmåde, kan være både: <ul style="list-style-type: none"> • Ræsonnerende • Beskrivende • Fortællende
4)-ophavets position til teksten	Ophavet markerer sin position som subjekt, afslører sig selv og iscenesætter sin dialog med objektet, hvorimod den klassiske afhandling adskiller subjekt og objekt.

Samfundets funktionelt uddifferentierede subsystemer (modellen er fra: Qvortrup, Lars. (2001a), s. 176-177.)

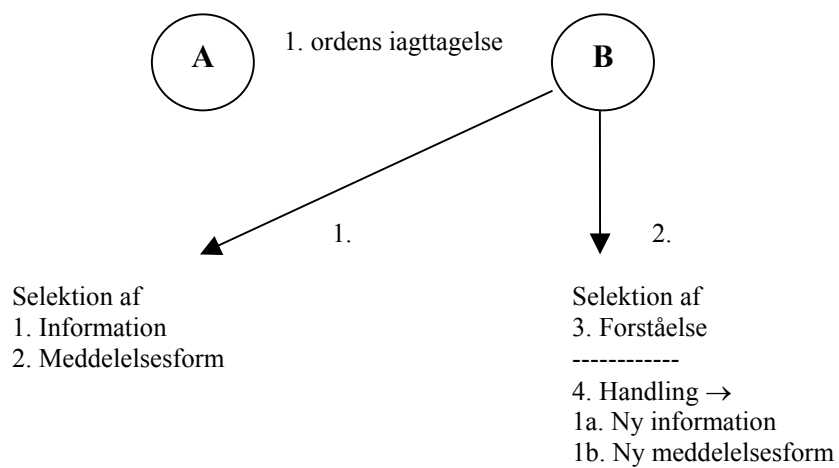
Socialsystem	Medium	Kode	Refleksion Program	Funktion	Ydelse	Institutionalisering
Økonomi	Penge	+/- Betaling +/- overskud	Priser Regnskaber	Knaphedsreduktion	Behovstilfredsstillelse	Virksomheder
Politik	Magt	+/- Magt	Regerings- eller partiprogram	Muliggørelse af kollektivt bindende afgørelser	Udførelse af kollektivt bindende afgørelser	Partier, parlament
Videnskab	Sandhed	+/- Sand	Teorier og metoder	Skabelse af ny viden	Levering af ny viden	Universiteter, forskningsinstitutioner
Intimforhold	Kærlighed	+/- Elsker (dig/ingen anden)	Skønlitteratur m.v.	Reproduktion Socialisering	Tilfredsstillelse af intimt behov	Familie
Religion	Tro	+/- Immanens/transcendens	Teologi	Kontingenshåndtering	Diakoni	Kirker
Etik	Moral	+/- Agtelse	Etik	Inklusion/eksklusion	Organisatorisk og individuel inklusion/eksklusion	Etiske råd
Kunst	Kunst	+/- Skønhed +/- Sublimt	Æstetik	Verdensagttagelse	Selvfortolkning	Museer, kunstverdenen
Retssystemet	Ret	+/- Ret	Love, retsnormer	Kontingens mht. normative forventninger	Konfliktregulering	Domstole
Sociale bevægelser	Kollektiv omsorg	+/- Draget omsorg for	Diverse	Samfundsmæssig selvalarmering	Omsorgsydelse	Græsrodsorganisationer m.v.
Massemedier	Information	+/- Information	Journalistiske kriterier	"Irritation" af samfundet	Konstruktion af samfundets fællesverdner	Aviser, radio- og tv-stationer m.v.
Uddannelses-systemet	Dannelse	+/- God/dårlig eksamen	Pædagogikker og læseplaner	Karriereselektion	Muliggørelse af usandsynlig kommunikation	Skoler, uddannelsesinstitutioner

Model for kommunikation som selektion. Modellen angiver principperne for ordensiaagttagelse i systematisk belysning:

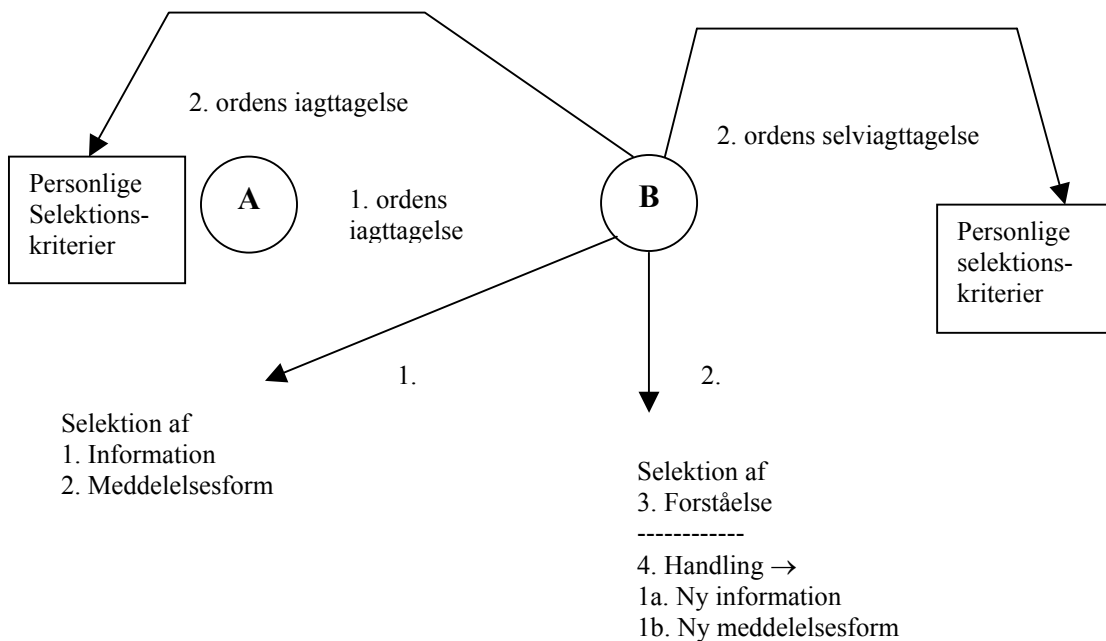
Figur 1

Figur 2

Figur 3

Figur 4

